

YURTIMIZDA MAKTABGACHA TA'LIM TIZIMIGA BERILAYOTGAN E'TIBOR

Ibragimova Karomat Toshtemirovna

*"Sevinch" nomli oilaviy uy bogcha mudirasi
Sirdaryo viloyati Mirza obod tumani Haqiqat mahallasi*

Annotatsiya: *Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tizimining o'ziga xosligi, ushbu sohada ilg'or xalqaro tajribalarni ommalashtirish, tizimda faoliyat ko'rsatadigan pedagog xodimlarni salohiyati haqida so'z boradi.*

Kalit so'zlar: *maktabgacha ta'lim tizimi, tarbiyachi, kompetensiya, uzluksiz ta'lim, dasturlar, tavsiyalar, zamonaviy ta'lim, konsepsiya.*

Respublikamiz maktabgacha ta'lim tizimi sohasida ham ilg'or xalqaro tajribalarni ommalashtirish, tizimda faoliyat ko'rsatadigan pedagog xodimlarni kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning samarali mexanizmlarini taklif qilish, maktabgacha ta'limga qo'yilgan davlat talablarini bajarish yo'nalishlarini belgilab berish, maktabgacha ta'lim dasturlarini takomillashtirishga oid takliflarni ilgari surish, sohaga oid davlat siyosatini amalga oshirishga yo'naltirilgan tavsiyalar ishlab chiqish kabi ustuvor vazifalarni belgilab olishga e'tibor qaratilmoqda. Maktabgacha ta'lim uyg'un rivojlangan shaxsni tarbiyalash, bolani butun kelajagini belgilab beradigan bilim va qadriyatlarni yosh avlod qalbiga singdirishda juda muhim ahamiyatga ega bo'lgan muaassasadir. Shu bois mamlakatimizda maktabgacha ta'limni rivojlantirish va samarali faoliyat ko'rsatishiga qaratilgan normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilinib, kompleks chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Ammo hali sohada yechimini kutayotgan qator kamchiliklar bor. Jumladan, joylardagi maktabgacha ta'lim tashkilotlarida moddiy-texnik bazaning nochorligi, malakali kadrlar yetishmasligi, sifatli oziq-ovqat ta'minotining pastligi kabilar bolalarni maktabgacha ta'lim bilan to'liq qamrab olishni ta'minlashga imkon bermayapti. Ayni vaqtda maktabgacha ta'lim tizimini tubdan takomillashtirish choratadbirlari to'g'risida"gi qaror o'ta muhim va dolzarb vazifalarni tez va sifatli bajarish Prezidentimiz Shavkat Mirziyoevning doimiy e'tiborida bo'lmoqda. 2017 yil 9 sentabr kuni qabul qilingan "Maktabgacha ta'lim tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori ushbu fikrimizning amaliy ifodasidir. Qarorda maktabgacha ta'limni boshqarishning zamonaviy mexanizmlarini joriy etish, tarbiya va o'quv jarayonini takomillashtirish, MTTlar infratuzilmasi va moddiy-texnik ta'minotini yaxshilash bo'yicha chora-tadbirlarni amalga oshirish nazarda tutilgan. Unga ko'ra, maktabgacha ta'lim tizimini tanqidiy o'rganish va faoliyatini yanada takomillashtirish yuzasidan takliflar ishlab chiqish bo'yicha komissiya tashkil etildi. Ushbu komissiya maktabgacha ta'lim sohasidagi qonunchilikni undagi bo'shliqlarni, korrupsiya va boshqa huquqbuzarliklarni yuzaga keltiruvchi normalarni aniqlash nuqtai nazaridan tahlil qilish, sohada davlat siyosatini amalga oshirishga, shu jumladan, zarur

infratuzilmani yaratishga, xodimlarning mehnatini moddiy rag'batlantirishga, pedagog kadrlarni sifatli tayyorlash va malakasini oshirishga, xususiy sektorni rivojlantirishga to'sqinlik qiluvchi tizimli muammolarni aniqlash hamda kompleks o'rganish kabi bir qator dolzarb vazifalarni bajarishi nazarda tutilgan.

Maktabgacha ta'lim. Uzluksiz ta'lim tizimining birlamchi bo'g'ini hisoblangan ushbu soha har tomonlama sog'lom va barkamol bola shaxsini tarbiyalash va maktabga tayyorlashda g'oyat muhim ahamiyat kasb etadi. Lekin, tahlillar shuni ko'rsatdiki, oxirgi yillarda turli omillar ta'sirida maktabgacha ta'lim tizimida bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash borasida rivojlanish o'rniga, orqaga ketish holatlari, yil davomida maktabgacha yoshdagi bolalarni maktabgacha ta'lim muassasalariga qamrab olish ko'rsatkichlari o'sishi tendensiyasi kuzatilmadi. Aksincha, so'nggi 20 yil davomida davlat tasarrufidagi maktabgacha ta'lim muassasalari soni 45 foizdan ziyodroq kamayib, bugungi kunda respublika bo'yicha bolalarning maktabgacha ta'lim bilan qamrab olinishi 30 foizni tashkil etdi. Bunga mavjud maktabgacha ta'lim muassasalarining moddiy-texnika bazasi zamonaviy talablarga javob bermasligi, tizimda variativ dasturlar, bolalarni maktabga tayyorlash bo'yicha muqobil shakllarning ishlab chiqilmaganligi, rivojlangan mamlakatlarning tajribasi yetarli darajada o'rganilmaganligi, faoliyat yuritayotgan pedagog kadrlarning aksariyati oliy ma'lumotli emasligi, ta'lim sifati monitoringi yuritilmaganligi kabi omillar sabab bo'ldi.

Davlatimiz rahbari O'zbekiston Respublikasi Davlat mustaqilligining 26 yilligiga bag'ishlangan tantanali marosimdagi nutqida: "Maqsadimiz kelgusi 3-4 yilda mamlakatimizdagi bog'cha yoshidagi bolalarni maktabgacha ta'lim muassasalariga to'liq qamrab olishdan iborat va biz bunga albatta erishamiz", - deb ta'kidlagan edi.

Darhaqiqat, o'tgan qisqa vaqt mobaynida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «2017-2021 yillarda maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi, «Maktabgacha ta'lim tizimi boshqaruvini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi, «O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim vazirligi faoliyatini tashkil etish to'g'risida»gi farmon va qarorlari, shuningdek,

Hozirgi kunda oilaviy bog'chalar ham keng rivojlanib bormoqda. Oilaviy nodavlat maktabgacha ta'lim muassasasi faqat davlat-xususiy sherikchilikning oilaviy nodavlat maktabgacha ta'lim muassasalarini moddiy-texnik va uslubiy jihatdan ta'minlash shakli asosida qishloq joylarda tashkil etiladi. Oilaviy nodavlat maktabgacha ta'lim muassasasi yakka tartibdagi tadbirkor shaklida faoliyat yuritadi va bank hisob raqamiga, o'z nomi ko'rsatilgan muhrga ega bo'ladi. Demak, siz oilaviy maktabgacha ta'lim muassasasini shaharda tashkil eta olmaysiz!!! Shuningdek, oilaviy bog'cha ochish uchun yuridik shaxs tashkil etish shart emas. Ya'ni, oilaviy bog'cha tashkil etish uchun qonunda belgilangan tartibda Yakka tartibdagi tadbirkor sifatida ro'yxatdan o'tishning o'zi yetarli. Oilaviy nodavlat maktabgacha ta'lim muassasalari tuman (shahar) hokimliklari tomonidan beriladigan belgilangan shakldagi ruxsatnomani qabul qilib olgan vaqtdan boshlab ta'lim faoliyatini amalga oshirish huquqiga ega

bo'ladi. Demak, oilaviy bog'cha tashkil etish uchun hokimiyatdan ruhsatnoma olishingiz kerak ekan Oilaviy nodavlat maktabgacha ta'lim muassasalari faoliyatini amalga oshirish uchun litsenziya talab etilmaydi. Ya'ni, oilaviy bog'cha ochishingiz uchun hech qanday litsenziya olishingiz shart emas.

Oilaviy nodavlat maktabgacha ta'lim muassasasi O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vazirligi bilan belgilangan tartibda davlat-xususiy sherikchilik to'g'risida bitim imzolagandan so'ng faoliyatini boshlaydi.

Davlat-xususiy sheriklik to'g'risidagi tuzilgan bitimlarning yagona reestri Maktabgacha ta'lim vazirligi tomonidan yuritiladi.

Oilaviy nodavlat maktabgacha ta'lim muassasalari faoliyatini tashkil etish tartibi

Oilaviy nodavlat maktabgacha ta'lim muassasasiga kirish joyida fuqarolarni oilaviy nodavlat maktabgacha ta'lim muassasasi haqida ma'lumotlardan xabardor qilish maqsadida axborot peshlavhasi o'rnatiladi.

Unda tuman (shahar) hokimliklari tomonidan berilgan belgilangan shakldagi ruxsatnoma nusxasi, davlat-xususiy sheriklik to'g'risidagi bitim nusxasi, pedagog va tibbiyot xodimlarining diplomlari nusxalari, Oilaviy nodavlat maktabgacha ta'lim muassasasining ish tartibi va boshqa hujjatlarning nusxalari joylashtiriladi.

Oilaviy nodavlat maktabgacha ta'lim muassasasida 3 yoshdan 7 yoshgacha bo'lgan 7 - 12 nafar bolalarga tarbiya berilishiga yo'l qo'yiladi

Oilaviy nodavlat maktabgacha ta'lim muassasasi tashkil etilishi rejalashtirilayotgan uyda bolalarning sog'lom o'sishi va tarbiya olishlari uchun zarur shart-sharoitlar bo'lishi, bino va inshootlar yong'in xavfsizligi hamda sanitariya-epidemiologiya nazoratining sanitariya qoidalari, normalari va gigiena normativlariga mos bo'lishi lozim.

Oilaviy nodavlat maktabgacha ta'lim muassasasida ta'lim mazmuni maktabgacha ta'limga qo'yiladigan davlat talablariga asosan ishlab chiqilib, O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vazirligi tomonidan tasdiqlangan yoki tavsiya qilingan dasturlar bilan belgilanadi. Oilaviy nodavlat maktabgacha ta'lim muassasasi o'z (mualliflik) dasturlaridan foydalanishga haqlidir. Ushbu dasturlarni tasdiqlash tartibi O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'limi vazirligi tomonidan belgilanadi. Oilaviy nodavlat maktabgacha ta'lim muassasalarining o'z (mualliflik) dasturlarida milliy, etnik va diniy adovatni targ'ib etishga qaratilgan buzg'unchilik g'oyalarini aks ettirilishiga yo'l qo'yilmaydi.

Oilaviy nodavlat maktabgacha ta'lim muassasasining ish tartibi va bolalarning muassasada bo'lish vaqti ota- onalarning istak va talablaridan kelib chiqib muassis (bog'chani tashkil etgan shaxs) tomonidan belgilanadi.

Oilaviy nodavlat maktabgacha ta'lim muassasasida 5 kunlik ish haftasi uchun, qoida tariqasida, quyidagi kunlik ish tartibi joriy etiladi:

9 soatli;

4 soatli.

Oilaviy nodavlat maktabgacha ta'lim muassasasi joylashgan hududda yashaydigan aholi talablaridan kelib chiqib, nodavlat maktabgacha ta'lim muassasasida 6 kunlik ish haftasi ham joriy etilishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida - T.: 2019 y.
2. Maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatini yanada takomillashtirish choratadbirlari to'g'risida - O'zbekiston respublikasi vazirlar mahkamasining Qarori 391- sonli qarori T.: 2019 y.
3. "Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida" O'zbekiston Respublikasi qonuni, O'RQ-595.
4. Maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalar ta'lim - tarbiyasiga qo'yiladigan davlat talablari. T., 2020 y.
5. Dilova N.G., Saidova M.J. (2021). Innovative approach to education is a factor for developing new knowledge, competence and personal qualities. Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR). 1:10, P. 148-153.